

1 2

Elly Blanksma is burgemeester van Helmond. Een bewuste keuze. De CDA-politica ruilde een zekere landelijke politieke carrière in voor het roer van de voormalige groeistad. Samen met anderen, onder wie collega Rob van Gijzel, wil ze nu voor stad en regio van betekenis zijn. Of zij een topvrouw is, mag FRITS bepalen. Bij deze.

TEKST: JOHN GRAAT, HANS MATHEEUWSEN FOTO'S: GERARD VAN HAL

Ze heeft deze ochtend een bezoek gebracht aan een Helmonds echtpaar dat het zestigjarig huwelijk vierde. Elly Blanksma is na haar installatie als burgemeester van Helmond op 1 november direct met deze bezoeken begonnen. „Die mevrouw was heel nerveus. Ik vind dit soort contacten geweldig. Je bent er voor lief en leed in de stad. Dit is lief. Maar ik vind het ook enorm belangrijk om de stad in bredere zin hogerop te brengen. Om mee te helpen aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijven bijvoorbeeld. De combinatie van heel veel zaken maakt het burgemeestersambt boeiend... Een paar maanden terug mocht ik in het Elkerliek-ziekenhuis voor het eerst sinds mijn benoeming een lintje doorknippen. 'Oh heerlijk, dacht ik, 'eindelijk, een lintje knippen!'”

Elly Blanksma, 53 jaar, was een prominent Ka-

merlid van het CDA in Den Haag. Jarenlang ijverde ze als Eindhovense voor meer politieke aandacht voor de economische ontwikkelingen in de Brainport-regio. Nu vervult ze als burgemeester van Helmond zelf een sleutelrol in Zuidoost-Brabant. „Ik een topvrouw? Dat moeten anderen maar zeggen. Ik doe mijn ding, het liefst in teamverband. Samen maken we het verschil.”

Ze heeft het bezoek van FRITS vooraf zorgvuldig voorbereid. Ze wil uren praten, maar houdt graag zelf de regie in handen. Daarom wil ze het bezoek ook een rondleiding geven. Blanksma waakt over haar imago. „Als Kamerlid word je je daar wel bewust van. Alles is communicatie en uitstraling. Iedereen heeft een mening over mij. Dat dwingt je om over jezelf na te denken. Ik hoop vooral dat mensen mij als puur zien.”

Ze heeft bepaald dat het interview moet be-

ELLY BLANKSMA

BURGEMEESTER

ginnen op haar werkkamer, op de vijfde verdieping van het bestuursgebouw van Helmond, aan 't Cour. Op tafel staan belegde broodjes, melk en jus d'orange. In de kamer, die ze overnam van voorganger Fons Jacobs, voerde ze alleen wat kleine aanpassingen door aan het interieur. In het depot van het Gemeentemuseum Helmond koos ze zelf een doek van Jan Roeland uit. Het woeste, felkleurige abstracte schilderij dat Jacobs had hangen, vond ze te druk. Het werk van Roeland is sober en strak. Achter haar bureau hangt een grote zwartwit-foto van haar twee zonen, Michiel en Pieter, aan de muur. „Ze staan er precies op zoals ze zijn. De kleine kijkt wat streng, de andere wat zachter. Op wie ik lijkt? Uiterlijk op die grote, van binnen wat meer op die andere.”

Burgemeester worden in Helmond, de stad waar ze in het ziekenhuis werd geboren, dat heeft ze altijd als grote wens in haar achterhoofd gehad. Op 10 januari 2012 maakte Jacobs ineens bekend dat hij zou terugtreden. Blanksma bracht het die avond thuis in Acht ter sprake bij haar man, de geboren Fries Hans Blanksma.

„Ik zei tegen mijn man: 'Hij gaat te vroeg.'”

Blanksma was in 2010 immers voor een nieuwe periode van vier jaar gekozen als Kamerlid voor het CDA. Vanwege loyaliteit naar de kiezer zou ze die termijn hoe dan ook volmaken en niet solliciteren in Helmond. Totdat het ineens 21 april 2012 werd. Geert Wilders liep weg uit de onderhandelingen in het Catshuis en trok als gedoogpartij daarmee de stekker uit het kabinet Rutte-I.

„Ik was met mijn familie in Amsterdam, bij het nieuwe filmmuseum Eye, toen ik het bericht kreeg. Je bent dan even in verwarring. Ik was in die weken de liaison tussen de fractie en Sybrand Buma in het Catshuis geweest.

Een heel intensieve periode. Dan valt het kabinet. Anderhalf dag ben je dan aan het bellen en spreek je mensen. Er zouden nieuwe verkiezingen komen, bleek op maandag. Die avond zat ik in de trein naar huis, naar Eindhoven. Ik wist dat de sollicitatietermijn in Helmond vier dagen zou verlopen. Ik heb een kladblok gepakt en heb in de trein mijn brief zitten schrijven. Spontaan, het was geen standaardbrief. Behalve mijn man en kinderen wist niemand ervan. Ook bij het CDA in Den Haag lichtte ik niemand in. Ik kwam daarna als vierde op de nieuwe lijst van het CDA te staan. Toen bekend werd dat ik voorgedragen zou worden als burgemeester van Helmond werd er door een paar mensen uit de partij negatief op gereageerd. Daarbij speelde ook emotie mee. Gelukkig was dat ook snel weer over.”

De broodjes kaas zijn op, Blanksma staat op. Ze vindt het tijd voor een rondleiding. Die begint op het balkon van haar werkkamer. Hier ligt Helmond aan haar voeten. Met de kantoren van de gemeente, de rokende schoorstenen van de Vlisco, de koepelkerk met het nieuwe Speelhuis theater, het Kasteel, de toren van de Lambertuskerk, de winkels van het centrum, en als ze iets naar voren helt het politiebureau. Een gevarieerd panorama, Helmond in al zijn facetten. Even later loopt ze de kamer van B&W binnen. Blanksma loopt geagiteerd naar de gesloten gordijnen en schuift ze van beide kanten helemaal open. „Daar hou ik van, licht, alles lekker open.”

Openheid, transparantie en integriteit, het waren sleutelwoorden in haar inauguratierede vorig jaar. Als de rondleiding is geëindigd in de sjeke, voormalige burgemeesterskamer van het middeleeuwse Kasteel van Helmond gaat ze daar verder op in. „Openheid ja, alles bespreekbaar maken, dat vind ik belangrijk.

Dan moet je zelf ook open en transparant zijn. Je moet als openbaar bestuurder iedere dag alles kunnen uitleggen. Als je kijkt wat er in bestuurlijk Nederland allemaal in het nieuws is geweest, dan zijn integriteit en openheid voor mij een zwaar punt. Dat heeft niets met Helmond te maken, maar wel met hoe ik wil werken. Daarbij moet je een voorbeeld zijn voor anderen. Het vertrouwen in bestuurders en in bankiers is afgenomen. Dat moeten we ons aanrekenen. Ik heb 25 jaar bij de Rabobank gewerkt. Ik heb daar altijd naar eer en geweten mijn functie vervuld. Ik had toen zelf niet door dat mensen om mij heen wat ruimere normen en waarden hadden. Als financieel woordvoerder in de Kamer heb ik mij later wel geërgerd aan de rupsjes-nooitgenoeg in het bedrijfsleven. Al die bonussen. Bankiers waren heel erg bezig met winst maken, maar minder met de klant.”

Ze is zelf dochter van een dorpsbankier. Vader Martien van den Heuvel was boer in Beek en Donk, gemeenteraadslid, maar ook kassier voor de boerenleenbank. Omdat zijn vier dochters niet in aanmerking kwamen voor overname, verkocht hij het boerenbedrijf om directeur van de Rabobank te worden. „Zo ging dat in die tijd: dochters namen de boerderij niet over. Mij is nooit de vraag gesteld. Als een van de vier interesse had gehad, was ik het dichtste bij geweest. Ik ben een ondernemer. Maar ik zou wel een moderne boer zijn geworden. Of ik er ooit spijt van heb gehad? Nee. Ik ben volstrekt gelukkig met hoe mijn leven tot nu toe is gelopen.”

Blanksma ging in 1981 werken bij de Rabobank in Helmond, destijds aangewezen als groeistad. Ze werkte eraan mee dat veel nieuwe bedrijven zich vestigden in de stad. Ze combineerde het al snel met de politiek. Ze werd het jongste Statenlid van Brabant. Toen

„Ik ben een ondernemer. Ik zou een moderne boer zijn geworden”

„Een glazen plafond heb ik zelf niet ervaren. Ik zie wel dat te veel vrouwen te vroeg afhaken”

ze kinderen kreeg, stapte ze uit de politiek. „Met tranen in de ogen. Maar ik ben een perfectionist. Ik wilde eerst mijn kinderen grond onder hun voeten geven. Als ik iets doe, wil ik het goed doen. Achteraf is dat het allerbelangrijkste besluit geweest dat ik ooit heb genomen. Ik was heel jong in de politiek gestapt, het CDA had bijna een absolute meerderheid, ik was met machtsdenken groot geworden. In die jaren zonder politiek ben ik gaan reflecteren: waar zit ik eigenlijk in? Ik kwam erachter dat politiek een vak is, een vak waarin je het verschil kunt maken voor mensen.”

Ze keerde terug in de politiek, en wel in de Haagse, in de jaren van Balkenende. „Ik begon in een fractie met 41 mensen, we gingen daarna naar 21, nu zijn het er nog 13.” Blanksma zelf had als financieel specialist een belangrijke rol. Ze werd daarnaast de ambassadeur voor Zuidoost-Brabant op het Binnenhof. Ze onderhield veel contacten met ondernemers als Wim van der Leegte. „Toen ik zes jaar geleden in Den Haag begon, wist amper iemand wat Brainport betekende. Nu weten ze in Den Haag wel wat de kracht van deze regio is. We hoeven hier echt geen Calimerocomplex meer te hebben. Alle politieke partijen weten nu wat Brainport is. Of ik daaraan heb bijgedragen? Ik heb liever dat anderen dat zeggen. Maar ik heb nooit verloochend waar ik vandaan kom. Ik constateer dat Brainport nu in de coalitieakkoorden terugkomt en dat is niet vanzelf gegaan, daar moet je voor knokken.”

Is het burgemeesterschap een tussenstap? Ambieert u op termijn een terugkeer in de landelijke politiek, bijvoorbeeld in een kabinet?

„Nee, ik ben nu echt benoemd voor zes jaar. In deze functie komt alles samen. Ik ben niet met een vervolg bezig. Politiek is sowieso erg on-

gewis. In de Kamer heb ik geleerd dat je maar een klein radertje in een veel groter geheel bent. Je bent onderdeel van een proces dat zich voltrekt, een samenleving die verandert. Dan zie je de kleinheid van jezelf. Het is goed om die te relativiseren. Je bent alleen maar mens in relatie tot anderen. Alleen ben je niks. Ik wil nu de verbinding maken in het college, met de andere gemeenten in de regio, met raadsleden, met de zevenhonderd ambtenaren, en met Rob van Gijzel, burgemeester van Eindhoven. Ik denk dat we samen veel kunnen betekenen voor onze regio.”

Hoe kort zijn nu de lijnen met Van Gijzel?

„Heel kort. Rob en ik hebben hetzelfde verleden, dat bindt. Hij weet ook hoe complex het Haagse spel is. We hebben deels hetzelfde netwerk. Op economisch gebied hebben Eindhoven en Helmond ontzettend veel te bieden. We moeten wel zorgen dat we genoeg werkgelegenheid behouden. De High Tech Campus en onze campussen voor food en automotive moeten elkaar ondersteunen. Als Zuidoost-Brabant zijn we de tweede economische motor van Nederland, met een prachtige maakindustrie. Die krachten moeten we verder zien te bundelen.”

Zijn Van Gijzel en u niet beiden types die de neiging hebben om voor de troepen uit te lopen?

„Nee, wij pakken onze verantwoordelijkheid, maar je moet wel zorgen dat je de aansluiting blijft zoeken. Als je te hard gaat, verlies je mensen onderweg. Ik ben me altijd bewust van mijn omgeving. Wat dat betreft ben ik een teamspeler.”

Wat wilt u gaan bereiken voor Helmond?

„Er staat altijd veel op mijn lijstje. Als ik over

zes jaar terugkijk, denk ik dat samenwerken in bestuurlijk Nederland een heel normale term is geworden. Je kunt het als gemeente niet meer alleen, je zult anderen moeten opzoeken. Dat is de tijdgeest. Een ander punt van ons college is een goed vestigingsklimaat realiseren, zodat er voldoende werkgelegenheid blijft. Helmond heeft als het om werkloosheid gaat een behoorlijke uitdaging. Daar moet een tandje bij. Een derde speerpunt is onze positie in de B5 versterken, het verband van de vijf Brabantse steden. We dragen samen de kandidatuur voor Culturele Hoofdstad 2018. Cultureel moet het in Helmond nog een slag beter. Cultuur is de ziel van de stad.”

U bent de eerste vrouwelijke burgemeester van Helmond. Doet een vrouw het anders?

„Daar ben ik niet mee bezig. Ik ben opgegroeid in een mannenwereld. In de Tweede Kamer was dat minder, nu zie ik weer veel mannen om me heen. Zoals bijna alle burgemeesters in de regio. Het maakt mij niet uit. We waren thuis met vier zussen, en we hadden allemaal de ambitie om het beste uit onszelf te halen. Een glazen plafond heb ik zelf niet ervaren. Ik zie wel dat te veel vrouwen te vroeg afhaken. Maar als ze zelf niet willen, houdt het op. Ik zit in Den Haag in een vrouwenclubje. Voor de rest ben ik niet zo'n vrouwenmens.”

Hoe ontspant u zich?

„Met sporten, het liefst tennis. Bij het tennis hebben mijn man en ik elkaar ooit ontmoet. Hij woonde in Waalre en speelde bij Volley, ik speelde voor 't Slotje in Beek en Donk. We speelden in een gemengd dubbel, hij won! He-las kom ik nu te weinig toe aan tennissen. De grote passie van ons gezin is zeilen. Mijn man is Fries, dan krijg je dat. De wind, de rust, het water, dat zijn onze zomervakanties. De zee is

een eindeloos mooie wereld. Het is mooi om te zien dat onze kinderen de elementen van de natuur ook ondergaan. Zo de wind waait, zo vaart onze boot. En skiën. Een weekje skiën is in ons gezin heilig. De afgelopen vier jaar moest ik ieder reces terugkomen van vakantie. Er was altijd wel iets. Na de intensieve periode rond mijn installatie in Helmond zei ik tegen mijn gezin: 'Nu kunnen we eindelijk rustig een weekje weg, in de kerstvakantie'. Ik zette een stap in ons appartement toen ik een sms'je kreeg: oud-burgemeester Jac Geukers overleden. Ik was bij hem op de koffie geweest, we hadden een klik. Ik dacht: 'Het zal toch niet waar zijn, dit kan ik mijn gezin niet aandoen?' Maar ik vond dat ik terugmoest, voor het afscheid van een man die zo veel voor Helmond heeft betekend. Zijn familie had ook gevraagd of ik wilde spreken tijdens de uitvaart. Dus heb ik op de eerste dag van de vakantie het vliegtuig naar Nederland genomen. Gelukkig heb ik zo'n fijn gezin dat ze zeiden: 'We vinden het vervelend, maar we begrijpen het'. Mijn verantwoordelijkheidsgevoel is groot, ik ben zeven dagen per week burgemeester."

Die speech op de begrafenis van Geukers vond u moeilijk, zei u later.

„Dat klopt. Tijdens mijn installatierede had ik over één ding niet gesproken: over mijn overleden vader en mijn overleden zus. Ik dacht: 'Het kan niet zijn dat ik daar mijn emoties ga tonen'. Ik wilde mijn vader benoemen, als iemand aan wie ik veel aan te danken heb, maar ik wist niet zeker of ik dat aan zou kunnen. Het zou me teveel raken. En toen was de vader van de stad overleden. Ik vond de kracht in mezelf om het te doen, maar het was niet gemakkelijk. Het gaat om een mens van vlees en bloed."

De functie van burgemeester lijkt complexer te zijn geworden.

„Het motto lijkt wel: alle ballen op de burgemeester. De afgelopen jaren heeft de burgemeester meer bevoegdheden gekregen op het gebied van openbare orde en veiligheid. Daar

ben je nu veel meer tijd aan kwijt. De burgemeester gaat ook over zaken als Bibob, Wob, horeca, integriteit en coffeeshops. Het grootste drama dat je kan overkomen, is een crisis in je eerste half jaar, zoals Rob Bats van Haaren overkwam. Hij zat met mij in Het Initiatief, een klasje voor nieuwe burgemeesters. Ik heb bij Rob zien gebeuren wat dat met je doet. Ik train ook op crises, maar elke crisis is toch weer anders."

Hij moest aftreden. Worden politici en bestuurders tegenwoordig te snel afgerekend op hun functioneren?

„Je functioneert op basis van gezag. Als je gezag is aangetast, als er krassen op je blazen zijn gekomen, dan moet je niet aarzelen. Of dat nou je schuld is of niet, je functioneren wordt dan moeilijker. Daar moet je heel scherp op zijn. Het is wel hard hoor. In iedere bestuurskamer is integriteit nu het onderwerp van gesprek. Er staat een nieuwe generatie bestuurders op. Mede door affaires rond Hooijmaijers en Van Rey is het bewustzijn

over integer handelen onder bestuurders groter geworden. Ze gaven aan dat het hoger op de agenda moet komen staan. Vanaf 1 januari 2014 worden burgemeesters ook verantwoordelijk voor het bevorderen van de integriteit van het ambtelijk apparaat, de raad en het college. Vooruitlopend daarop ga ik met raadsleden van Helmond de hei op, voor een dilemmatraining. Ik wil het onderwerp bespreekbaar maken."

Aan het einde van het gesprek wil Blanksma de rondleiding voltooien, in de raadszaal van Helmond, in bestuurscentrum Boscotondo. Na de laatste vraag, over haar eigen missie, weet ze het antwoord toch weer naar de regio te vertalen.

„Je moet kansen grijpen die zich voordoen. Ik wil de regisseur zijn van mijn eigen leven. Ieder mens heeft talenten. Als iemand zijn talenten verkwanselt, kan ik daar niet tegen. Elk talent is goed, maar doe er iets mee. We hebben in Zuidoost-Brabant zo veel talenten. Die moeten we iets blijven bieden."

